

การศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ที่ปรากฏในยันต์ไทย

ธีรโชติ เกิดแก้ว*

บทคัดย่อ

ยันต์ หมายถึง การย่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและความเชื่ออื่น ๆ ให้สั้นลงเพื่อสะดวกแก่การจดจำและนำไปใช้ โดยสื่อผ่านรูปทรง ลายเส้น รูปภาพ อักษร ตัวเลข คาถา ชื่อยันต์ และองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งพัฒนามาจากความเชื่อในคัมภีร์อรรถรพเวทผ่านทางศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาแบบมหายาน ผสมผสานกับความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทยจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของยันต์ไทยตั้งแต่ยุคสุวรรณภูมิจนถึงปัจจุบัน

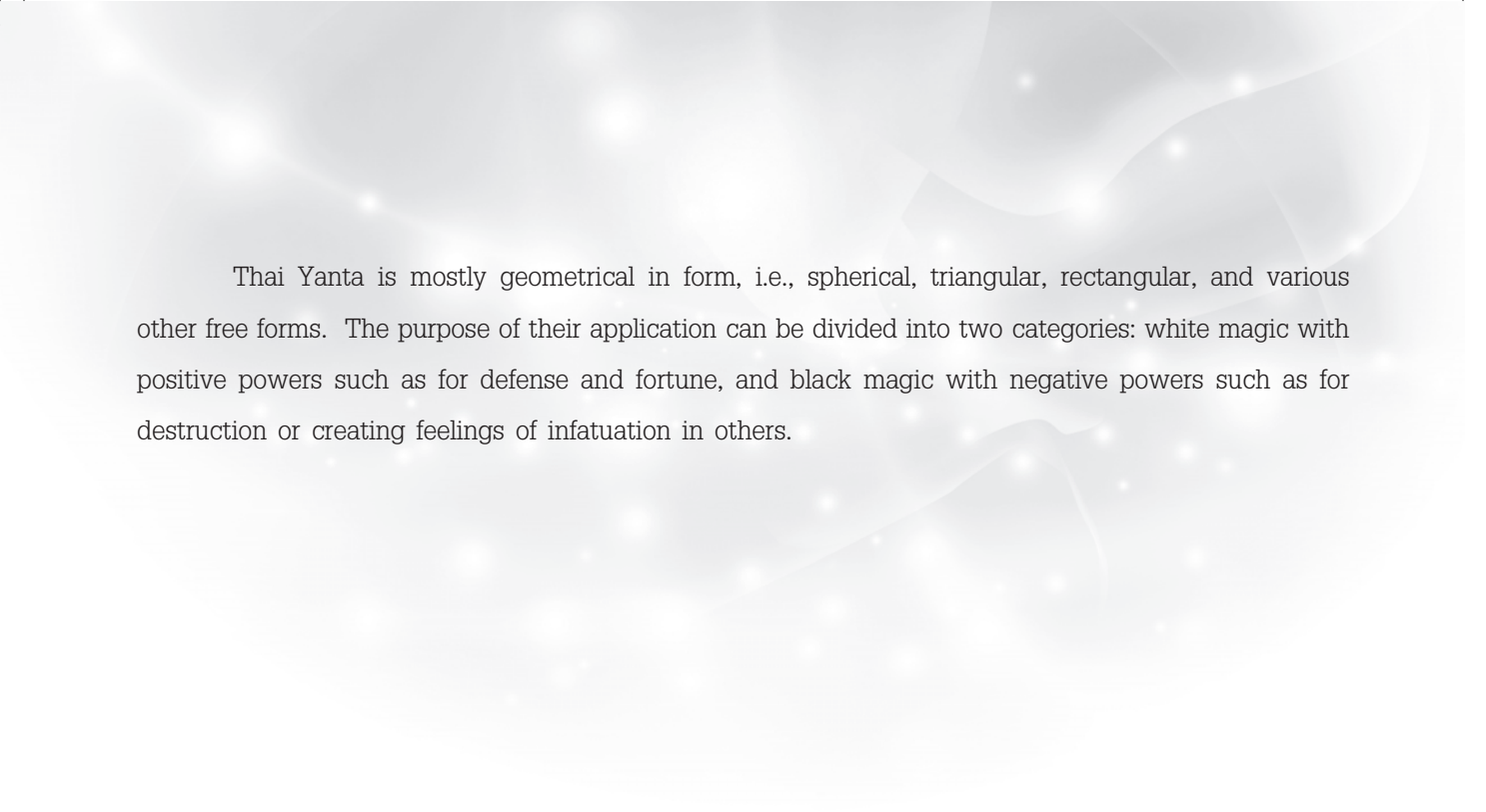
รูปแบบของยันต์ไทยจะมีรูปทรงแบบเรขาคณิตคือ ทรงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม และรูปทรงอิสระที่มีอย่างหลากหลาย แต่ถ้ากล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการใช้จะมี ๒ ประเภทคือ ยันต์ที่นำไปใช้ในทางที่ดี เช่น ป้องกันภัย ทำให้เกิดโชคลาภ เป็นต้น จัดเข้าในไสยศาสตร์ขาว และยันต์ที่นำไปใช้ในทางที่ไม่ดี เช่น ใช้ทำร้ายคนอื่นให้ฉิบหาย ใช้ทำเสน่ห์ให้หญิงชายหลงรัก เป็นต้น จัดเข้าในไสยศาสตร์ดำหรือมนต์ดำ

An analytical study of Buddhist symbols that appear in the Thai Yantra

Abstract

Yanta means the shortening of Buddhist and other stories so that they are easily remembered and applied. The stories are presented through shapes, lines, images, characters, figures, incantations, story titles, and other elements which developed from mystical incantation scriptures of Brahmanism and Mantrayana Buddhism, together with other local faiths, to form the identity of the Thai Yanta lity since the Suvannabhumi era.

* ป.ธ. ๙, พธ.บ. เกียรตินิยม (ศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ) มหาวิทยาลัยมหิดล ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Thai Yanta is mostly geometrical in form, i.e., spherical, triangular, rectangular, and various other free forms. The purpose of their application can be divided into two categories: white magic with positive powers such as for defense and fortune, and black magic with negative powers such as for destruction or creating feelings of infatuation in others.

บทนำ

ความเชื่อเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างมาก โดยเฉพาะสังคมในอดีตที่เชื่อในอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ ซึ่งถูกตีความไปอย่างหลากหลายตามความคิดและการจินตนาการของคนในแต่ละสังคม ส่งผลให้ความเชื่อเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตและสังคมในหลายด้าน เรื่องที่เห็นได้ชัดเด่นที่สุดก็คือ ความเชื่อได้กลายเป็นพลังที่สร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตให้แก่มนุษย์รวมถึงได้ก่อให้เกิดค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมที่เป็นบรรทัดฐานของสังคมด้วย

สังคมไทยเป็นอีกสังคมหนึ่งที่มีความหลากหลายของความเชื่อ โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังที่ผู้วิจัยสนใจจะทำการศึกษาคือ ความเชื่อเรื่องยันต์ที่ปรากฏในวัตถุมงคลต่างๆ เช่น ผ้ายันต์ ผ้าประเจียด ตะกรุด พระเครื่อง รวมถึงยันต์ที่สักตามร่างกาย ซึ่งมีการเรียนรู้และถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

คนส่วนใหญ่ในปัจจุบันมักมองเรื่องยันต์ทั้งที่ปรากฏในวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลัง และยันต์ที่สักตามร่างกายว่าเป็นเรื่องของไสยศาสตร์ที่เชื่อกันว่ามีอำนาจในหลายด้าน เช่น เมตตามหานิยม คงกระพันชาตรี แคล้วคลาด มหาอุด ป้องกันภัยอันตราย ภูต ผี ปีศาจ รวมถึงบันดาลให้ผู้บูชาประสบกับเรื่องที่ปรารถนาได้

อีกปัญหาหนึ่งคือ การเรียนรู้ และการถ่ายทอดความเชื่อเรื่องยันต์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์มักออกมาในแง่ของความขลัง และความศักดิ์สิทธิ์ ยิ่งไปกว่านั้น ยันต์ที่ปรากฏในวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังต่างๆ ได้ถูกนำมาโฆษณา ชวนเชื่อที่ผิดไปจากสาระสำคัญเพื่อโน้มน้าวให้คนมาเข้ายันต์หรือวัตถุมงคลรุ่นนั้นไปบูชา กลายเป็นเรื่องของการค้าวัตถุมงคลทางความเชื่อที่ส่งกระทบต่อพุทธศาสนาโดยรวม โดยเฉพาะการยึดติดในวัตถุมงคลที่ทำให้ผู้ศรัทธาไม่เข้าถึงแก่นแท้ของพุทธธรรมตามที่นักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้ลงความเห็นไว้อย่างสอดคล้องกัน เห็นได้จาก

งานวิจัยของพระมหามานตรี วสุโณ (ป้อมสุบ) (๒๕๔๒: ๑๒๐) เรื่อง “อิทธิพลของวัตถุมงคลต่อสังคมไทย” ที่พบว่า วัตถุมงคลมีผลทำให้คนเห็นห่างจากหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาไปทุกที และไม่สามารถนำกลับมาหาแก่นของพุทธธรรมได้อีก แต่ถ้าศึกษาให้ลงลึกไปที่สาระสำคัญของการสร้างวัตถุมงคลจะพบว่า สิ่งเหล่านี้เป็นกุศโลบายที่ผู้สร้างใช้โน้มน้าวจิตใจให้ผู้ศรัทธาปฏิบัติธรรม เช่น ให้ทาน รักษาศีล สวดมนต์ ภาวนา ทำสมาธิ เป็นต้น เห็นได้จากผลการวิจัยของรอบทิศ ไวยสุศรี (๒๕๕๑: ก) ที่ว่า พระเครื่องไม่ใช่เรื่องมกมายในอิทธิปาฏิหาริย์อย่างที่คนทั่วไปเข้าใจแต่เป็นกุศโลบายดึงคนเข้าวัดและโน้มน้าวจิตใจผู้สร้างและผู้ใช้พระเครื่องให้เข้าหาธรรม

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาตามที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาสัญลักษณ์ที่ปรากฏในยันต์ไทยชนิดต่างๆ เพื่อศึกษาภูมิปัญญาของพระโบราณจารย์ของไทยที่นำสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนามาผนวกหรือประยุกต์ใช้ในยันต์อันเป็นกุศโลบายให้ผู้ศรัทธาได้ศึกษาเรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และใช้เป็นแนวทางในการควบคุมจิตใจ พฤติกรรมของตนและผู้ศรัทธาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม หากแต่เมื่อวันเวลาล่วงเลยไปนานเข้า ภูมิปัญญาของโบราณจารย์ที่แสดงไว้ผ่านยันต์ได้เลือนหายไป เหลือแต่ความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่นับวันจะมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษาเพื่อ รื้อฟื้น ภูมิปัญญาแห่งสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย และนำมาเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย พัฒนาการ รูปแบบของยันต์ไทยที่สัมพันธ์กับความเชื่อ ปัญหาชีวิต เศรษฐกิจและภาวะทางสังคม และศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการใช้สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทยของประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิจัยนี้แบ่งขอบเขตของการศึกษาออกเป็น ๒ ด้าน คือ ๑) ด้านเอกสาร เลือกศึกษาดำรายนต์ ๓ เล่ม คือ ตำราเพชรรัตนมหายันต์ ๑๐๘ ตำรายันต์ ๑๐๘ ฉบับพิสดาร ของอาจารย์อรุณคินทร์ วิริยะบุรณะ และตำราประชุมมหายันต์ ๑๐๘ ของอาจารย์เทพย์ สาริกบุตร ๒) ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุ และประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยแยกเป็นกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่มีความรู้เรื่องยันต์เป็นอย่างดีทั้งที่เป็นผู้เขียนยันต์ ลงยันต์ ลักยันต์ และผู้ที่ศึกษาเรื่องยันต์ทั้งที่เป็นพระภิกษุและฆราวาส จำนวน ๖ รูป/คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ เป็นกลุ่มคนผู้มีความเชื่อเรื่องยันต์และเรื่องที่เกี่ยวข้อกับยันต์ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๕๐๐ คน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานมีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณคือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยผ่านการประเมินและการแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่น สำหรับเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชัดเจน และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในพิธีเป่ายันต์เกราะเพชรของพระราชรัตนโสภณ วัดทุ่งเศรษฐี เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows วิเคราะห์เป็นรายข้อ สำหรับสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละซึ่งใช้อธิบายลักษณะทั่วไป ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการใช้ยันต์ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพกระทำโดยวิธีการทางด้านมานุษยวิทยาคือใช้การพรรณนา (Descriptive analysis) ด้วยการดูความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงปริมาณบางส่วนกับข้อมูลจากการศึกษาด้วย

การสัมภาษณ์ และการสังเกตว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อทราบความหมาย พัฒนาการ และรูปแบบของยันต์ไทยที่เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับความเชื่อ ปัญหาชีวิต เศรษฐกิจ และภาวะทางสังคมไทยภายใต้กรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน คือ

๑. ด้านความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับยันต์ไทย

การศึกษาตามหัวข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย พัฒนาการ และรูปแบบของยันต์ไทยที่เกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับความเชื่อ ปัญหาชีวิต เศรษฐกิจ และภาวะทางสังคม พบว่า

๑.๑ ความหมาย ยันต์ไทยที่มีคติเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หมายถึง การย่อเรื่องต่างๆ ในพระพุทธศาสนาให้สั้นลงเพื่อสะดวกแก่การจดจำและนำไปใช้ โดยสื่อผ่านสัญลักษณ์ที่เป็นองค์ประกอบของยันต์คือ ลายเส้น รูปทรง ภาพ อักษร ตัวเลข คาถาที่ใช้ลงหรือเสกยันต์ ชื่อของยันต์ และองค์ประกอบอื่นๆ ตามคติของอาจารย์แต่ละท่าน ซึ่งมีทั้งสอดคล้องและแตกต่างกันโดยเขียนหรือจารลงบนแผ่นผ้า ไม้ โลหะ ศิลา และวัตถุอื่นๆ รวมถึงการสักลงบนร่างกายของผู้ศรัทธา

๑.๒ พัฒนาการของยันต์ไทย ยันต์ไทยมีพัฒนาการมาจากความเชื่อในคัมภีร์อถรรพเวทของศาสนาพราหมณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับไสยศาสตร์และพุทธศาสนาแบบมหายานที่รับเอาหลักการดังกล่าวมาใช้ ผสมผสานกับความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทยจนกลายเป็นรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของยันต์ไทยตั้งแต่สมัยสุพรรณภูมิเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันที่พบว่ามีรูปแบบหลากหลายมากยิ่งขึ้น

๑.๓ รูปแบบของยันต์ไทย รูปแบบของยันต์ไทยจะแตกต่างกันไปตามคติของอาจารย์แต่ละท่านที่สืบทอดองค์ความรู้มาจากบูรพาจารย์ของตนส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งเป็นรูปแบบที่อาจารย์แต่ละท่านได้ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ตามความคิดของตนและความต้องการของคนในสังคม ซึ่งเกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับศิลปะที่ผู้เขียนได้กำหนดขึ้นให้เป็นรูปทรงและลักษณะต่างๆ มีการประดับตกแต่งให้เป็นรูปทรงที่สวยงามอย่างหลากหลาย (เสรี อาจสาคร. ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓: สัมภาษณ์) แต่เมื่อจัดรูปแบบแล้วจะมี ๒ กลุ่ม คือ

๑.๓.๑ จัดตามรูปทรงและลักษณะของยันต์มีอยู่ ๗ ประเภท คือ ๑) ยันต์กลมหรือยันต์ดวง ๒) ยันต์สามเหลี่ยมหรือยันต์สามมุม ๓) ยันต์สี่เหลี่ยมหรือยันต์สี่มุม ๔) ยันต์รูปผลมคือยันต์ที่มีรูปทรงเรขาคณิตทั้ง ๓ อย่างรวมกันตั้งแต่ ๒ รูปขึ้นไป ๕) ยันต์รูปทรงอิสระคือยันต์ที่มีรูปทรงที่แตกต่างไปจากรูปแบบของยันต์ที่กล่าวข้างต้น ๖) ยันต์อักขระที่เขียนเฉพาะตัวอักขระที่เป็นหัวใจต่าง ๆ ๗) ยันต์นะ ๘) ยันต์รูปภาพ

๑.๓.๒ จัดตามอานุภาพของยันต์มี ๒ ด้าน คือ ๑) อานุภาพในด้านดี เป็นอานุภาพที่ช่วยให้ผู้นุชาประสบกับสิ่งที่ดีงาม ได้แก่ โชคลาภ คำขวยดี เมตตามหานิยม มีเสน่ห์ คนรักคนชอบ คงกระพันชาตรี แคล้วคลาด กำบังกายมหาอุด จังจั่ง ป้องกันคุณไสย เสน่ห์ยาแฝด เสนียดจัญไร ภูต ผี ปีศาจ คลอดบุตรง่าย ป้องกันพิษผลจากการทำลายของศัตรูพิษ ป้องกันรักษาเด็ก ป้องกันหรือรักษาโรค ทำให้เกิดสิริมงคล ปราบสัตว์พych เสริมอำนาจบารมี ยศ และตำแหน่งให้เจริญก้าวหน้า เรียกทรัพย์ ทำให้ศัตรูกลายเป็นมิตร ชนาะคติความ และป้องกันคนใส่ความ จัดเข้าในไสยศาสตร์ขาว (white magic) ๒) อานุภาพในด้านไม่ดี เป็นอานุภาพที่นำไปใช้ทำร้ายผู้อื่น เช่น ทำเสน่ห์ให้สาวหลงรัก ทำให้สตรีไม่อาจหาสามีได้ ทำให้ผัวเมียจากกันเป็นบ้าหรือฉิบหาย ทำให้ผู้ถูกระทำฉิบหายหรือตาย และ

ทำให้ศัตรูมีอันเป็นไปตามที่แข่งไว้ อานุภาพของยันต์ข้อนี้จัดเข้าในไสยศาสตร์ดำหรือมนต์ดำ (black magic)

๑.๔ ความสัมพันธ์กับความเชื่อ ปัญหาชีวิต เศรษฐกิจ และภาวะทางสังคม ยันต์ไทยเกิดขึ้นอย่างมีนัยสัมพันธ์กับความเชื่อ ปัญหาชีวิต เศรษฐกิจ และภาวะทางสังคมดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ความเชื่อ ยันต์ไทยเกิดจากความเชื่อหลายอย่างที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว คือ ความเชื่อเรื่องภูต ผี ปีศาจ อำนาจชั่วร้าย ความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ที่มักเกี่ยวข้องกับเทพผู้มีฤทธิ์ ความเชื่อในศาสนาพุทธที่ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ และความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ทั้งที่นำมาใช้ในทางดีและทางร้าย เห็นได้จากพิธีการเป่ายันต์เกราะเพชรของพระราชรัตนโสภณ (หลวงพ่อดนร วัดทุ่งเศรษฐี กรุงเทพมหานคร) ที่พบว่า พิธีกรรมดังกล่าวมีการผสมผสานความเชื่อทั้งพราหมณ์ พุทธ ผี และไสยศาสตร์เข้าด้วยกัน แต่เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า เนื้อหาส่วนใหญ่ของยันต์ไทยจะเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น ประวัติความเป็นมาของพระพุทธเจ้า พุทธสาวก หลักธรรมและศาสนพิธี เป็นต้น แต่ถ้ากล่าวในลักษณะความเชื่อจะเป็นเรื่องของไสยศาสตร์ที่เน้นความศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีการเป่ายันต์และการสักยันต์ เป็นต้น สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของพระครูวินัยธร (หลวงปู่หลุย ธมมธโร) (๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓: สัมภาษณ์) ที่ว่า คนส่วนใหญ่เชื่อในอานุภาพของยันต์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์ว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีอานุภาพในด้านต่างๆ จริง ถ้าเรื่องเหล่านี้ไม่มีจริง วิชานี้คงไม่สืบทอดมาถึงทุกวันนี้ และสอดคล้องกับภาพรวมของการใช้ยันต์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่พบว่าใช้ยันต์หรือมียันต์ไว้บูชาเพื่อป้องกันภูต ผี ปีศาจ และภัยอันตรายต่างๆ ที่เกิดจากความกลัวเรื่องเหล่านี้ และมุ่งไปที่ความศักดิ์สิทธิ์เป็นสำคัญ

๑.๔.๒ ปัญหาชีวิต รูปแบบของยันต์ไทยเกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับปัญหาชีวิตที่เกิดขึ้นแก่ตนเองและคนในครอบครัว ส่วนใหญ่จะเกิดจากความไม่รู้ ความไม่เข้าใจในธรรมชาติ เช่น โรคพิษ โรคสัตว์ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฟ้าผ่า หรือเรื่องที่เกิดขึ้นกับตนเช่น โรคภัยไข้เจ็บ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเกิดจากความกลัวอำนาจของภูต ผี ปีศาจ คุณไสย เสนียดลัญไธ เรื่องอัปมงคล หรือภัยที่เกิดจากมนุษย์ด้วยกัน และความต้องการผลตอบแทนได้แก่ ความต้องการที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางใจ ความต้องการให้ตนเป็นที่รักใคร่ ชอบใจของคนทั่วไป ความต้องการมีอำนาจ บารมีให้เป็นที่เกรงขามของคนทั่วไป หรือความต้องการให้เกิดสิริมงคล ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของพระราชพัฒนโสภณ (หลวงพ่อดเร) (๓ ตุลาคม ๒๕๕๓: สัมภาษณ์) ที่ว่าปัญหาชีวิตของคนส่วนใหญ่ที่มาหาท่านคือ ความทุกข์ ความไม่สบายใจ และจะบูชายันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์เพื่อสร้างขวัญ กำลังใจที่จะต่อสู้กับความทุกข์หรือปัญหาเหล่านั้น

๑.๔.๓ เศรษฐกิจหรือปัญหาปากท้องเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดยันต์หลายชนิด เช่น ยันต์ที่ทำให้ค้าขายดี พืชผลทางการเกษตรอุดมสมบูรณ์ ปราศจากศัตรูพืช อาชีพ หน้าที่การงานเจริญก้าวหน้า และมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของพระครูสิริธรรมรัต (หลวงปู่หล้า สิริธโร) (๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓: สัมภาษณ์) ที่ว่าคนส่วนใหญ่ที่พากันมาหาท่านทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจะกลัวจน กลัวความอดอยาก ซึ่งคนเหล่านี้จะมานูชาวัดอุ้มงคลที่มีอาณาเขตด้านโซคลากค้าขายดี และสอดคล้องกับภาพรวมของการใช้ยันต์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่พบว่า ใช้ยันต์เพราะต้องการโซคลากค้าขายดี เกิดสิริมงคล ยศ ตำแหน่ง และหน้าที่การงานเจริญก้าวหน้า แสดงให้เห็นว่า ภาวะของการแข่งขันด้านธุรกิจและการดิ้นรนเพื่อปัจจัยยังชีพในปัจจุบันได้ส่งผลให้

คนส่วนหนึ่งได้หันไปพึ่งยันต์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์เพื่อให้ตนประสบกับความมั่งคั่งหรือกินดีอยู่ดี

๑.๔.๔ ภาวะทางสังคม ยันต์ไทยเกิดขึ้นอย่างสัมพันธ์กับปัญหาสังคมโดยเฉพาะเรื่องสงครามที่ในอดีตจะมีมากกว่าปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็นยันต์ที่มีอาณาเขตด้านแคล้วคลาด คงกระพันชาตรี มหาอุด และจิ้งจก ตรงนี้เท่ากับว่า ยันต์ไทยหรือระบบไสยศาสตร์มีส่วนช่วยรักษาชาติบ้านเมืองไว้ด้วย นอกจากนี้ก็เป็นเรื่องปัญหาโจรผู้ร้าย โรคระบาด และการถูกรบกวนจากภูต ผี ปีศาจที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่คนในสังคมก็มีส่วนทำให้เกิดยันต์ประเภทต่างๆ ที่มีอาณาเขตป้องกันภัยเหล่านี้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการใช้ยันต์ของคนส่วนใหญ่ที่ใช้ยันต์เพื่อป้องกันภูต ผี ปีศาจ และภัยอันตรายต่างๆ ด้วยเช่นกัน แต่ในปัจจุบันเรื่องเหล่านี้มีผลต่อการใช้ยันต์ไม่มากนัก เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของพระครู สิทธิธรรมรัต (๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓: สัมภาษณ์) ที่ว่าปัญหาของคนส่วนใหญ่ที่มาหาท่านจะเป็นปัญหาเรื่องปากท้องมากกว่า และสอดคล้องกับการใช้ยันต์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ใช้ยันต์เพื่อป้องกันภัย ภูต ผี ปีศาจ และภัยจากมนุษย์ในระดับปานกลางเท่านั้น

๒. ด้านสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย

จากการศึกษาสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทยพบว่า ยันต์ไทยมีสัญลักษณ์ที่ โบราณาจารย์นำมาใช้สื่อเรื่องในพระพุทธศาสนาหลายอย่างเช่น พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ หลักธรรมคำสอน พุทธสาวก เทพ ยักษ์ ลัทธิ ปุชนิยัตถุ พิธีกรรม และเรื่องเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ และสื่อที่นำไปสู่คุณความดี ถือว่าเป็นกุศโลบายที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของโบราณาจารย์ ซึ่งสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทยนั้นมี ๗ ประเภท คือ

๒.๑ ลายเส้นของยันต์ ที่ลากไปมาทั้งแนวตั้ง แนวนอน และเส้นไขว้ไปมาจนเกิดเป็นภาพ และรูปทรงต่างๆ นั้นเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงสายรกของพระพุทธรูป หมายถึง หลักคำสอนของพระพุทธรูปเจ้าที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตาม บรรลุความดีงาม ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงความหลุดพ้นจากความทุกข์ (พระครูสิทธิธรรมรัตน์. ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓: สัมภาษณ์)

ตัวอย่างลายเส้นในยันต์ เช่น อุณาโลมที่สื่อถึงโลกุตตรธรรม ๙ ประการ ซึ่งเป็นชื่อของธรรมที่ทำให้ผู้บรรลุหลุดพ้นจากกิเลส ได้แก่ มรรค ๔ (โสดาปัตติมรรค สกทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตตมรรค) ผล ๔ (โสดาปัตติผล สกทาคามีผล อนาคามีผล อรหัตตผล) และนิพพาน ๑ รวมเป็น ๙ ที่ปรากฏในอิทธิธรรม อัมมสังคณี (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙: ๓๔/๑๓๙๕/๓๔๖) และองค์พระที่ประกอบด้วยเส้นวงกลม ๓ วง เรียงต่อกันเป็นรูปองค์พระ ตามคติโบราณถือว่าเป็นประธานของยันต์ที่สื่อถึงพุทธคุณอันสูงส่งของพระพุทธรูปเจ้าที่แผ่แต่เทวดายังลงมาราบไว้ ภูเขาซึ่งอุณาโลมและองค์พระนี้พบว่าเป็นสัญลักษณ์ที่พบมากที่สุดในยันต์ไทยทั่วไป

๒.๒ รูปทรงของยันต์ จำแนกตามรูปแบบเรขาคณิตได้ ๓ ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ รูปทรงกลมเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงพระพักตร์ของพระพุทธรูปเจ้า รูปทรงสามเหลี่ยมเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่มีองค์ประกอบ ๓ ประการ เช่น พระรัตนตรัยคือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และรูปทรงสี่เหลี่ยมเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่มีองค์ประกอบ ๔ ประการ เช่น ธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบหรือรูปร่างของยันต์ทุกอย่างจะมีความหมายทั้งหมด และมีความหมายที่หลากหลายไปตามคติของครู อาจารย์แต่ละท่านที่ได้ศึกษาวิชาอักขระเลขยันต์มาจากหลายๆ สำนักแล้วนำมาประยุกต์สร้างรูปแบบใหม่ที่คิดขึ้นมาบ้าง เกิดจากความต้องการที่จะสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตนหรือสำนักเพื่อให้เป็นที่รู้จัก

ของคนทั่วไป เช่น วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร มียันต์พุทธซ้อนเป็นเอกลักษณ์ หรือเกิดจากภาพนิมิตที่ครูอาจารย์ในอดีตได้มาเข้านิมิตสอนซึ่งเป็นรูปแบบยันต์ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในสาระบบของยันต์หรือเกิดจากกระแสนิยมหรือการเลียนแบบเทคนิคต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของคนหรือกระแสสังคม เป็นต้น (พระประสิทธิ์สุตคุณ (ฉลอง สุภาจาโร). ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๓: สัมภาษณ์)

๒.๓ ภาพที่ปรากฏในยันต์ เป็นสัญลักษณ์ที่โบราณจารย์ได้นำมาใช้สื่อเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา อย่างหลากหลาย เช่น ภาพพระพุทธรูป พุทธสาวก เทพองค์สำคัญ มนุษย์ ยักษ์ ลัตว์ และวัตถุอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น อัมมจักร เป็นต้น และภาพที่โบราณจารย์นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในยันต์ไทยมากที่สุดคือ ภาพองค์พระอันเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธรูปเจ้าซึ่งถือว่าเป็นประธานของยันต์ทุกชนิด

ตัวอย่างภาพที่ปรากฏในยันต์ เช่น ยันต์พุทธนิมิต ภาพนี้สื่อถึงเหตุการณ์ตอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์โดยเนรมิตพระองค์ขึ้นมาอีกพระองค์หนึ่งเรียกว่า พุทธนิมิตเพื่อให้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์คู่กับพระองค์ และในขณะที่ประทับจำพรรษาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อพระองค์จะเสด็จไปนิพพานก็ได้ทรงเนรมิตพุทธนิมิตขึ้นมาทำหน้าที่แสดงธรรมแก่เทวดาแทนจนกว่าพระองค์จะเสด็จกลับมา เรื่องนี้กล่าวไว้ในอรรถกถาธรรมบทภาษาบาลี ภาค ๖ เรื่องยมกปาฏิหาริย์ (มหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๒๖: ๘๐-๘๘) แต่ในตำรายันต์จะสื่อเพียงอานุกรภาพของยันต์นี้หลายประการ เช่น ป้องกันภัยจากโจรผู้ร้าย อัคคีภัย และทำให้เกิดลาภสักการะ เป็นต้น (อุระคินทร วิริยะบุญนะ. ม.ป.ป.: ๑๒๖)

๒.๔ อักขระ เป็นสัญลักษณ์ในรูปของอักขระย่อที่เขียนด้วยอักษรขอม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอักขระที่ย่อมาจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูป

พระโพธิสัตว์ พระรัตนตรัยที่พบว่ามีมากที่สุด ในยันต์ไทย พุทธสาวกองค์สำคัญ คัมภีร์ หลักธรรมคำสอน หลักภาษาบาลี (ไวยากรณ์) และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อักขระแทนเรื่องราวในพระพุทธรูปก็เนื่องจากพื้นที่ที่ใช้เขียนในยันต์มีน้อย อีกทั้งยังสะดวกสำหรับท่องจำและนำไปใช้ ที่สำคัญอักขระเหล่านี้ยังเป็นอุบายที่ผู้สร้างยันต์นำมาใช้ฝึกจิตให้เกิดสมาธิ อีกด้วย เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของ พระครูวินัยธร (หลวงปู่หลุย) (๔ ตุลาคม ๒๕๕๓: สัมภาษณ์) ที่ว่า อักขระในยันต์ใช้เป็นสื่อสอนธรรมให้คนยึดมั่นในหลักธรรมคำสอน ระลึกถึงพระรัตนตรัยเพื่อให้จิตตั้งมั่นอยู่ในความดี และเป็นอุบายฝึกจิตให้เป็นสมาธิ แต่ถ้ากล่าวโดยสรุปแล้วก็เพื่อรักษาพุทธศาสนา

ตัวอย่างอักขระที่พบว่ามีมากที่สุดในยันต์ไทย คือ นะ มะ พะ ทะ เรียกอักขระเหล่านี้ว่า “หัวใจธาตุ” ซึ่งมีที่มาจากบทนมัสการพระพุทธเจ้าว่า นะ โม พุท ธา ยะ หรือหัวใจพระเจ้าห้าพระองค์ แต่เวลาที่ใช้สื่อความหมายของธาตุทั้งสี่จะใช้เพียงแค่ นะ โม พุท ธา เท่านั้น (เว็น ยะ) โดยอักขระแต่ละตัวใช้แทนธาตุสี่ดังต่อไปนี้

นะ ใช้แทน อาโปธาตุ ธาตุน้ำ ถอดออกเป็น
นะ

โม ใช้แทน ปฐวีธาตุ (ปฐวิธาตุ) ธาตุดิน ถอด
ออกเป็น มะ

พุท ใช้แทน เตโชธาตุ ธาตุไฟ ถอดออกเป็น
พะ

ธา ใช้แทน วาโยธาตุ ธาตุลม ถอดออกเป็น
ธะ (เทพย์ สาริกบุตร. ๒๕๓๘: ๖๐)

ธาตุสี่ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงนำมาแสดงเพื่อให้ผู้ฟังเข้าถึงความจริงในสรรพสิ่ง เช่น ในพระอภิธรรม ธรรมสังคณีที่กล่าวถึงรูปหรือร่างกายของมนุษย์ว่าเกิดจากการประชุม หรือรวมกันของธาตุทั้งสี่ คือ ปฐวีธาตุ (ธาตุดิน) อาโปธาตุ (ธาตุน้ำ) วาโยธาตุ (ธาตุลม) และเตโชธาตุ (ธาตุไฟ) และเรียกธาตุ

หลักที่มีอยู่ในร่างกายนี้ว่า มหาภูตรูป แปลว่ารูปใหญ่ หรือถ้าจะให้เข้าใจง่ายก็คือ สสารและพลังงานหลักที่มีอยู่ในร่างกายของมนุษย์นี้เอง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙: ๓๔/๑๐๙๗-๑๐๙๘/๒๗๘-๒๗๙)

๒.๕ ตัวเลข เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมายแทนอักขระอีกทอดหนึ่งด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ที่ใช้เขียนยันต์ซึ่งมีไม่มากนัก ตัวเลขแต่ละตัวที่นำมาใช้ลงยันต์จะมีความหมายและอานุภาพเหมือนอักขระทุกประการ การสื่อความหมายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและเรื่องอื่น ๆ ด้วยตัวเลขนั้นจะเป็นไปตามคติของอาจารย์แต่ละท่าน มีทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างกัน แต่มีข้อสรุปที่ตรงกันคือตัวเลขจะใช้สื่อเรื่องที่มียอดประกอบเท่ากับจำนวนเลข เช่น เลข ๑ เป็นสัญลักษณ์ของพระนิพพานที่เป็นเป้าหมายสูงสุดหนึ่งเดียวในพุทธศาสนาเห็นได้จากพุทธพจน์ที่ตรัสไว้ในมัชฌิมนิกาย มูลปณณาสกที่ว่า “เราสอนแต่ทุกข์และความดับทุกข์เท่านั้น” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙: ๒๓/๑๙/๒๕๐) เลข ๒ ใช้แทน พุทโธ ซึ่งเป็นพุทธคุณบทหนึ่ง (นับตามพยางค์ของศัพท์) เลข ๓ ใช้แทน พระรัตนตรัย เลข ๔ ใช้แทน อริยสัจ ๔ เลข ๕ ใช้แทน ศีล ๕ เลข ๖ ใช้แทนสวรรค์ชั้นกามาพจร ๖ ชั้น เลข ๗ ใช้แทนโพชฌงค์ ๗ เลข ๘ ใช้แทน อริยมรรค ๘ เลข ๙ ใช้แทนพุทธคุณ ๙ และเลข ๑๐ ใช้แทนบารมี ๑๐ หรือศีล ๑๐ เป็นต้น

๒.๖ คาถาที่ใช้เสกยันต์ได้ถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์สื่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ พระรัตนตรัย พุทธสาวกองค์สำคัญ หลักธรรม และเรื่องอื่นๆ เช่น การบรรพชาอุปสมบท คำลาลิกขาบท และคำสมาทานศีล ๑๐ เป็นต้น ตัวอย่างคาถาที่นำมาใช้เสกยันต์ เช่น อะระหัง ที่แสดงถึงพระวิสุทธิคุณ หมายถึง ความหมดจดแห่งจิตที่ปราศจากกิเลสของพระพุทธเจ้า ซึ่ง โปธนาจารย์นำมาใช้เสกยันต์หลายชนิด เช่น ยันต์พระเจ้าเปเล่งรัศมีที่เชื่อกันว่ามีอานุภาพด้านเมตตา

มหานิยม และเป็นเสน่ห์แก่ผู้พบเห็น (เทพย์ สาริกบุตร. ๒๕๓๘: ๙๕) เป็นต้น

๒.๗ ชื่อของยันต์ใช้เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระรัตนตรัย พุทธสาวก หลักธรรมคำสอน คัมภีร์ เทพ ยักษ์ ลัทธิ ปุชณียวัตถุ และเรื่องอื่นๆ ในพระพุทธศาสนา ตัวอย่างชื่อยันต์ เช่น ยันต์พระเจ้าสิบชาติที่สื่อถึงอดีตชาติของพระโคตมพุทธเจ้าที่เกิดเป็นพระโพธิสัตว์ ๑๐ ชาติในมหานิบาตชาดก ขุททกนิกาย ชาดก (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙: ๒๘/๑-๒๔๔๐/๑๘๓-๕๖๐) ได้แก่ พระเทมีย พระมหาชนก สุวรรณสามดาบส พระเนมิราช พระโมสถ บัณฑิต พระภริทัต พระจันทกุมาร พระนารทะ พระวิฑูร บัณฑิต และพระเวสสันดร บางตำราเรียกยันต์พระเจ้าสิบชาตินี้ว่า ยันต์หัวใจทศชาติ มีอานุภาพด้านคงกระพันชาตรี มหาลาภ และเมตตามหานิยม เป็นต้น (เทพย์ สาริกบุตร. ๒๕๓๘: ๑๕๖--๑๖๐)

สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทยทั้งหมดที่กล่าวมาสามารถกล่าวสรุปเป็นภาพรวมได้ว่า โบราณจารย์ได้ย่อเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาให้สั้นลงด้วยอักขระ ย่ออักขระที่เป็นสัญลักษณ์ของเรื่องราวในพระพุทธศาสนาด้วยตัวเลข ใช้ศิลปะสื่อความหมายของเรื่องราวต่างๆ ในพุทธศาสนา ใช้ชื่อยันต์บอกถึงเนื้อหาที่ต้องการสื่อให้คนเข้าใจพระพุทธศาสนาโดยรวม และใช้คาถาให้ผู้ถ่ายทอดและเล่าเรียนได้เรียนรู้เรื่องพระพุทธศาสนานับว่าเป็นภูมิปัญญาของโบราณจารย์ที่นำมาใช้เผยแพร่พระพุทธศาสนารูปแบบหนึ่ง ตลอดจนเป็นการรักษาประเพณี วัฒนธรรม และศิลปะของชาติไทยให้คงอยู่สืบมาจนถึงทุกวันนี้โดยใช้ความเชื่อแบบผสมผสานทั้งพราหมณ์ พุทธ ไสยศาสตร์ และความเชื่ออื่นๆ เป็นสื่อให้คนเกิดศรัทธาประสาทยายได้มีดีสำคัญ ๓ ประการคือ มิติทางด้านความงาม มิติทางด้านเรื่องราว และมิติทางด้านคติธรรมที่เป็นหลักการพัฒนาชีวิตตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึง

ระดับสูงสุดคือความพ้นทุกข์ตามกรอบของศีล สมาธิ ปัญญา นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของยันต์ไทยที่มีต่อชีวิตและสังคมไทยในด้านต่อไปนี้

ก. เครื่องมือสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ศรัทธา เรื่องที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดก็คือที่ยึดเหนี่ยวทางใจที่ช่วยเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ และความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ศรัทธาว่า ยันต์จะช่วยให้ตนปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ทั้งที่เกิดจากอำนาจเหนือมนุษย์ที่มองไม่เห็น ภูต ผี ปีศาจ วิญญาณร้าย โรคภัยไข้เจ็บ ลัทธิร้าย และที่สำคัญก็คืออันตรายที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังช่วยให้มนุษย์ประสบกับสิ่งหรือเรื่องที่ต้องการ เช่น โชคลาภ ทรัพย์สิน เสน่ห์ สิริมงคล ความเจริญก้าวหน้าในยศศักดิ์ ตำแหน่งหน้าที่ การงาน และมีอำนาจ บารมี เป็นต้น

ข. เครื่องมือถ่ายทอด เรียนรู้พุทธศาสนา ผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ ทั้งลายเส้น รูปทรง อักขระ ตัวเลข รูปภาพ คาถา และชื่อยันต์ เท่ากับเป็นการรักษาพุทธศาสนาไว้ทางหนึ่งด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายยิ่งที่สัญลักษณ์เหล่านี้ไม่ได้ถูกถ่ายทอดให้ผู้ศรัทธาได้รับความหมายและสาระที่แท้จริง แต่จะถ่ายทอดกันเพียงความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่เน้นความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ อำนาจที่เหนือจริง ทำให้คนทั่วไปมองไม่เห็นสาระสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ค. เครื่องมือการควบคุมพฤติกรรมของผู้ศรัทธา ยันต์ไทยมิใช่เรื่องที่จะทำให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิ์ อำนาจในด้านต่างๆ ตามหลักไสยศาสตร์เท่านั้น แต่ในด้านหนึ่งยันต์ไทยยังเป็นเครื่องมือที่โบราณจารย์นำมาใช้พัฒนาผู้ที่ศรัทธาทั้งกลุ่มผู้เขียนยันต์และกลุ่มผู้ใช้นยันต์ให้ตั้งอยู่ในศีล สมาธิ และปัญญาด้วย ดังข้อสรุปต่อไปนี้

๑) กลุ่มผู้เขียนยันต์ ซึ่งมีทั้งพระภิกษุและฆราวาส นอกจากจะมีความรู้เรื่องยันต์ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากอาจารย์ของตนเป็นอย่างดีแล้วยังต้องรักษาศีล ๕ อย่างเคร่งครัด และด้านจิตใจ ต้องฝึกฝนจิตใจให้มีสมาธิ

ตั้งมั่น แน่วแน่ มีจิตที่สะอาด บริสุทธิ์ โดยให้กรอบของความเชื่อไว้ว่า ถ้าผู้ที่เขียนยันต์เป็นผู้ที่มีศีลบริสุทธิ์ มีคุณธรรม มีจิตที่ตั้งมั่นเป็นสมาธิ สะอาด บริสุทธิ์จะทำให้ยันต์มีอานุภาพตามที่ต้องการสูง ความเชื่อข้อนี้ได้กลายเป็นคติที่ทำให้ผู้เขียนยันต์ต้องพัฒนาตนตามหลักศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของพระครูสิริธรรมรัต (๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓: สัมภาษณ์) ที่ว่าอาจารย์ในอดีตนำเรื่องเหล่านี้มาใช้เป็นอุบายฝึกจิตให้แน่วแน่ เป็นสมาธิ และเป็นสื่อให้ระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ให้จิตตั้งมั่นอยู่ในคุณความดีเป็นสำคัญ

๒) กลุ่มผู้เขียนยันต์ โบราณจารย์ได้วางเงื่อนไขสำหรับผู้ศรัทธาที่ยืนยันไว้ว่า จะต้องตั้งตนอยู่ในศีลธรรม โดยวางกรอบของความเชื่อไว้ว่า หากผู้เขียนยันต์เป็นคนที่มีศีลธรรมจะทำให้ยันต์ที่บูชานั้นมีความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ มีอานุภาพมากยิ่งขึ้น ศีลธรรมที่พบ ได้แก่ ศีล ๕ ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานสำคัญของชาวพุทธทั่วไป ศีลกรรมบท ๑๐ บางข้อได้ถูกมาใช้เป็นข้อบังคับให้ผู้ศรัทธาปฏิบัติด้วย ได้แก่ การห้ามด่าพ่อแม่ทั้งของตนและคนอื่น สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พระเกจิอาจารย์ และอาจารย์ลักทั้งที่เป็นพระภิกษุและฆราวาสที่สอนให้ลูกศิษย์และผู้ศรัทธายึดมั่นในศีลธรรมและไม่นำยันต์ที่ได้ไปอวดหรือรังแกใคร อีกทั้งยังสอนให้นำยันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์ไปใช้เป็นเครื่องเตือนสติให้คิดดี พูดดี ทำดี ตามหลักศีลธรรมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ว่า การรักษาข้อห้ามของการใช้ยันต์อย่างเคร่งครัด และการเป็นคนมีศีลธรรมจะทำให้ยันต์มีความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น

๓) เครื่องมือถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของไทย รูปแบบและเนื้อหาหรือรายละเอียดที่ปรากฏในยันต์แต่ละชนิดจะให้ความงามเชิงศิลปะแตกต่างกันไป เช่น ยันต์ที่เป็นภาพต่างๆ จะมีรายละเอียดเชิงศิลปะค่อนข้างมากและยันต์ตารางจะมีรายละเอียดเชิงศิลปะค่อนข้างน้อย เป็นต้น แต่

ถึงกระนั้น ยันต์ทุกชนิดจะมีคุณค่าทางสุนทรียะอันเป็นคุณสมบัติของศิลปะแขนงจิตรกรรม ทั้งลายเส้นที่อ่อนช้อย ความกลมกลืนกันขององค์ประกอบทั้งหมดทั้งรูปทรง อักษรที่ลงแต่ละตัว ตำแหน่งที่วางของอักษรและองค์ประกอบอื่นๆ เช่น องค์พระ เป็นต้นที่สอดคล้อง กลมกลืน และเป็นระเบียบทำให้เกิดสุนทรียะ ความสวยงามไม่แพ้ศิลปะของชาติใดในโลก

๔) เครื่องมือป้องกันหรือแก้ไขปัญหาชีวิตและสังคมไทย โบราณจารย์และอาจารย์ในปัจจุบันได้ใช้ยันต์เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาให้แก่ชีวิตของผู้ศรัทธาและสังคมที่เกิดจากความไม่รู้ ความไม่เข้าใจ และความเชื่อในอำนาจที่มองไม่เห็น เช่น โรคภัยไข้เจ็บ โรคระบาด การถูกลักขโมย ภูต ผี ปีศาจรบกวนหรือทำร้าย การถูกรบกวนด้วยอำนาจคุณไสย เสนียดจัญไร การทำร้ายด้วยฝีมือมนุษย์ด้วยตัวเอง ปัญหาโจรผู้ร้าย สงคราม ความยากจน รวมถึงความต้องการด้านอื่นๆ เช่น ความต้องการเป็นที่รัก มีเสน่ห์ต่อบุคคลทั่วไป อำนาจ บารมี และความเจริญก้าวหน้าในยศ ตำแหน่ง หน้าที่การงาน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการนำเอาหลักศีลธรรมมากำกับกับการใช้ยันต์ให้แก่ผู้ศรัทธาต้องนำไปปฏิบัติเชิงบังคับอันเป็นการแก้ปัญหาให้แก่สังคมประการหนึ่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการใช้ยันต์กลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่เขียนเพื่อเรื่องเหล่านี้เช่นกัน

จากข้อสรุปทั้ง ๕ ประการที่กล่าวมาทำให้เห็นว่า ยันต์ไทยมิใช่เป็นเรื่องของไสยศาสตร์ที่มุ่งไปที่ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์เหนือธรรมชาติในด้านต่างๆ ที่มีผลเพื่อเป็นที่พึ่ง สร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้ศรัทธาอย่างที่เราหลายคนเข้าใจเท่านั้น แต่ยังมีนัยอื่นที่ทรงคุณค่าต่อชีวิตและสังคมไทยทั้งในฐานะเป็นสื่อการเรียนรู้พุทธศาสนาที่เป็นประเด็นหลักของการวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ ยังเป็นสื่อที่โบราณจารย์นำมาใช้ควบคุมพฤติกรรมของผู้ศรัทธาให้อยู่ในกรอบของความถูกต้องดีงามตามหลักศีลธรรม เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดศิลปะไทยที่มีคุณค่า

เชิงสุนทรียะให้คงอยู่ และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้แก่ชีวิตและสังคมไทยอีกด้วย ดังนั้นยันต์ไทยจึงเป็นอีกมิติหนึ่งของความเชื่อที่ทรงคุณค่ายิ่ง ถ้าหากคนเข้าใจและเข้าถึงสาระสำคัญของยันต์ไทยอย่างแท้จริง

๓. ด้านความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติในเรื่องยันต์ของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทยของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัยแยกตามหัวข้อที่ศึกษา ๔ ด้าน คือ

๓.๑ ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน ๕๐๐ คน ส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี ยังไม่ได้สมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัท ดังผลในตารางที่ ๓.๑

๓.๒ ด้านความรู้ ความเข้าใจเรื่องยันต์และสัญลักษณ์ที่ปรากฏในยันต์ไทยพบว่า ยันต์ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีไว้บูชาคือ ผ้ายันต์และยันต์หรืออักขระยันต์ที่ลงในวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลัง ส่วนใหญ่รู้เรื่องยันต์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์มาจากการบอกเล่าจากบุคคลอื่น

ในเชิงความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ และสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่อ่านและเขียนอักขระขอมไม่ได้ แต่เข้าใจว่าเรื่องยันต์เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับไสยศาสตร์และไม่รู้จักสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา มองเรื่องเหล่านี้ว่าเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้เพื่อให้เกิดความขลังความศักดิ์สิทธิ์ มีเพียงรูปภาพในยันต์เท่านั้นที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่ารู้จักความหมาย ดังผลในตารางที่ ๓.๒

๓.๓ ด้านความเชื่อในสัญลักษณ์ที่ปรากฏในยันต์ไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เชื่อว่า อักขระและคาถาอาคมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ยันต์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์มีความศักดิ์สิทธิ์ อักขระหรือคาถาลงยันต์นั้นจะต้องเขียนด้วยอักขระขอมเท่านั้นถึงจะศักดิ์สิทธิ์ ในขณะเดียวกันก็เชื่อว่า ถ้าหากแปลอักขระหรือคาถาเหล่านั้นเป็นภาษาไทยให้ความหมายจะไม่เกิดความศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่าอำนาจของยันต์ด้านต่าง ๆ เป็นเรื่องที่มีอยู่จริง และเชื่อว่าผู้ที่สร้างยันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์จะต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจจิตสูง และมีคาถาอาคมที่เข้มขลังจึงจะทำให้ยันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์มีความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่โบราณจารย์นำมาใช้ในยันต์ไทย

ตารางที่ ๓.๑

ลำดับ	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	ข้อมูลที่ได้	จำนวน	ร้อยละ
๑	เพศ	ชาย	๒๘๕	๕๗.๐๐
๒	อายุ	๒๐-๓๐ ปี	๑๖๕	๓๓.๐๐
๓	สถานภาพสมรส	โสด	๒๑๙	๔๓.๘๐
๔	ระดับการศึกษาสูงสุด	ปริญญาตรี	๑๖๗	๓๓.๔๐
๕	อาชีพ	พนักงานบริษัท	๑๘๐	๓๖.๐๐

ตารางที่ ๓.๒

ลำดับ	เรื่องที่ถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑	ยันต์ที่มีไว้บูชา	ผ้ายันต์	๒๘๗	๕๗.๔๐
๒	รู้เรื่องยันต์จาก...	คำบอกเล่าจากบุคคลอื่น	๒๐๖	๔๑.๒๐
๓	ความรู้เรื่องยันต์ที่ได้ฟังมาเป็นเรื่อง	ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์	๒๙๙	๕๙.๙๒
๔	อักขระยันต์ที่เขียนด้วยภาษาขอม	อ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้	๓๙๐	๗๘.๐๐
๕	ยันต์ไทยเป็นความเชื่อเรื่อง...	ไสยศาสตร์	๓๕๙	๗๒.๒๓
๖	สัญลักษณ์ในยันต์ไทยที่รู้ความหมาย	รูปภาพในยันต์	๑๗๒	๓๔.๔๐
๗	สัญลักษณ์ในยันต์ไทยที่รู้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา	รูปภาพในยันต์	๑๖๖	๓๓.๒๐
๘	เรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนาที่รู้จากสัญลักษณ์ในยันต์ไทย	พิธีกรรมในพุทธศาสนา	๑๕๙	๓๑.๘๐
๙	วัตถุประสงค์สำคัญของการนำสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนามาใช้ในยันต์ไทย	เพื่อเตือนสติให้ละชั่ว ทำดี	๒๑๐	๔๒.๐๐

จะทำให้เกิดพุทธคุณที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ และเชื่อว่า หากผู้ใช้หรือบูชายันต์มีความเชื่อมั่นก็จะทำให้ยันต์ที่ใช้มีความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้ที่ใช้นยันต์จะต้องปฏิบัติตามข้อห้ามหรือข้อบังคับในการบูชายันต์ที่อาจารย์ผู้เป็นเจ้าของยันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์ให้ไว้อย่างเคร่งครัด อีกทั้งผู้ใช้นยันต์ยังต้องประพฤติตนเป็นคนดี ตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงามอีกด้วย จึงจะทำให้ยันต์ที่มีไว้บูชาศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้นดังผลในตารางที่ ๓.๓

๓.๔ ด้านการใช้หรือปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในยันต์ไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้นยันต์เพื่อป้องกันภูต ผี ปีศาจ และภัยอันตราย เพื่อให้เกิดโชคลาภ คำขายดี เป็นสิริมงคล ส่งเสริมให้ยศ ตำแหน่ง

หน้าที่การงานเจริญก้าวหน้า มีอำนาจ บารมีเป็นที่เกรงขามหรือยำเกรงของคนอื่น ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ตามคนอื่นหรือค่านิยมทางสังคม และจะเลือกใช้นยันต์เฉพาะของพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงด้านความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ แต่จะไม่ใช้นยันต์เพื่อศิลปะหรือความสวยงาม

ส่วนผลของการใช้นยันต์นั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า การใช้นยันต์ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตมีส่วนช่วยเตือนสติให้ระลึกถึงพระรัตนตรัย ละชั่ว ทำความดี ไหว้พระ สวดมนต์ รักษาศีล ถวายทานมากขึ้น แต่ในภาพรวมแล้วการใช้นยันต์ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปทางด้านความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์เป็นสำคัญ ดังผลในตารางที่ ๓.๔

ตารางที่ ๓.๓

ลำดับ	เรื่องที่ถาม	ระดับความเชื่อ	จำนวน	ร้อยละ
๑	อักขระและคาถาอาคมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ยันต์เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์	มาก	๑๘๗	๓๗.๔๐
๒	อักขระและคาถาที่ใช้ลงยันต์หรือเสกยันต์จะต้องเขียนด้วยภาษาขอมเท่านั้นจึงจะศักดิ์สิทธิ์	ปานกลาง	๑๙๘	๓๙.๖๐
๓	อักขระและคาถาที่ใช้ลงยันต์หรือเสกยันต์ห้ามแปลเป็นภาษาไทย เพราะจะทำให้ยันต์ไม่ศักดิ์สิทธิ์	ปานกลาง	๑๕๕	๓๑.๐๐
๔	อานุภาพของยันต์ไทย เช่น เมตตามหานิยม โชคลาภ แคล้วคลาด ป้องกันภัย เป็นต้น เป็นเรื่องที่มีอยู่จริง	มาก	๑๗๓	๓๔.๖๐
๕	ผู้ที่สร้างยันต์จะต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจจิตสูง มีคาถาอาคมเข้มขลัง จึงจะทำให้ยันต์มีความศักดิ์สิทธิ์สูง	มาก	๑๘๕	๓๗.๐๐
๖	สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาในยันต์ไทยทั้งหมดเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดพุทธคุณที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์	ปานกลาง	๑๙๓	๓๘.๖๐
๗	สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาในยันต์ไทยไม่เกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ แต่เป็นเครื่องเตือนสติให้ผู้บูชาได้ละชั่วทำความดี	ปานกลาง	๑๗๕	๓๕.๐๐
๘	ความเชื่อมั่นในยันต์จะทำให้ยันต์มีอานุภาพตามที่ต้องการ	ปานกลาง	๒๐๕	๔๑.๐๐
๙	การปฏิบัติตามข้อห้ามในการใช้ยันต์อย่างเคร่งครัดจะทำให้ยันต์ไม่เสื่อมความศักดิ์สิทธิ์	มาก	๑๗๓	๓๔.๖๐
๑๐	ยันต์จะมีอานุภาพมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับผู้บูชาว่าเป็นคนมีศีลธรรมหรือไม่	มากที่สุด	๑๘๙	๓๗.๘๐

ตารางที่ ๓.๔

ลำดับ	เรื่องที่ถาม	ระดับการใช้	จำนวน	ร้อยละ
๑	ใช้ยันต์เพื่อป้องกันภูต ผี ปีศาจ และภัยอันตรายต่างๆ	ปานกลาง	๑๘๐	๓๖.๐๐
๒	ใช้ยันต์เพื่อให้เกิดโชคลาภ คำขายดี เกิดสิริมงคล ยศตำแหน่ง และหน้าที่การงานเจริญก้าวหน้า	ปานกลาง	๑๗๘	๓๕.๖๐
๓	ใช้ยันต์เพราะเห็นคนอื่นใช้หรือคนในสังคมกำลังนิยมเชื่อถือ	ปานกลาง	๑๗๑	๓๔.๒๐
๔	ใช้ยันต์เพื่อศิลปะหรือความสวยงาม	ไม่ใช่	๑๙๑	๓๘.๒๐
๕	เลือกใช้ยันต์เฉพาะของเกจิอาจารย์ที่มีเสียงด้านความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์	มาก	๑๕๐	๓๐.๐๐
๖	ใช้ยันต์เพื่อให้เกิดอำนาจ บารมี เป็นที่เกรงขามหรือยำเกรงของบุคคลอื่น	ปานกลาง	๑๖๘	๓๓.๖๐
๗	ใช้ยันต์เพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิต	ปานกลาง	๑๙๓	๓๘.๖๐
๘	ใช้ยันต์เพื่อเตือนสติให้ระลึกถึงพระรัตนตรัย ละชั่ว ทำดี	มาก	๑๗๖	๓๕.๒๐
๙	การใช้ยันต์มีส่วนทำให้ท่านไหว้พระ สวดมนต์ รักษาศีล ถวายทาน	ปานกลาง	๑๖๖	๓๓.๒๐
๑๐	การใช้ยันต์โดยภาพรวมของท่านมุ่งไปที่ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์	ปานกลาง	๑๓๘	๒๗.๖๐

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างพบประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ การใช้ยันต์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์ให้ตรงตามสาระสำคัญทางพระพุทธศาสนาดังต่อไปนี้

๑. ประเด็นเรื่องความเข้าใจ และความเชื่อของคนส่วนใหญ่ที่ระบุว่ายันต์เป็นเรื่องของความขลังความศักดิ์สิทธิ์ที่ดูเหมือนว่าจะขัดแย้งกับคนอีกส่วนหนึ่งที่ระบุว่ายันต์เป็นสิ่งที่ใช้ยึดเหนี่ยวทางใจและเตือนสติให้ละความชั่วทำความดี สาเหตุที่ทำให้คนส่วนใหญ่มีความเข้าใจและความ

เชื่อเรื่องยันต์ในลักษณะของความขลังความศักดิ์สิทธิ์มาจากหลายปัจจัย เช่น การรับรู้เรื่องยันต์จากบุคคลอื่นและสื่อต่างๆ ในเชิงความขลังความศักดิ์สิทธิ์ตามลัทธิไสยศาสตร์ การอ่านอักขระยันต์ที่เขียนด้วยอักษรขอมไม่ได้ การไม่นิยมแปลอักขระหรือคาถาที่ใช้สเกยันต์ให้รู้ความหมาย อาจารย์ผู้สร้างยันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์ไม่ได้ถ่ายทอดความหมายและสาระสำคัญของสัญลักษณ์ต่างๆ ในยันต์ให้กับลูกศิษย์และผู้ที่ศรัทธา แต่จะถ่ายทอดในลักษณะของความเชื่อเป็นสำคัญ รวมถึงการรับและการถ่ายทอดต่อกันมาอย่างผิดๆ ประกอบกับคนส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะศึกษาเรียนรู้

ความหมายและสาระสำคัญของสัญลักษณ์ต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของอาจารย์ผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านที่ให้ข้อมูลตรงกันว่า คนที่มาหาทำส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะเรียนรู้ความหมายและสาระสำคัญของสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาเหล่านั้น สนใจเพียงแต่อำนาจของยันต์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์เท่านั้น ส่งผลให้คนเหล่านั้นไม่ทราบความหมายและสาระสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่โบราณจารย์สื่อผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ ในยันต์

ส่วนคนที่รู้ เข้าใจ และมีความเชื่อเรื่องยันต์ว่าเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ เป็นเครื่องเตือนสติให้ระลึกถึงพระรัตนตรัย ละความชั่ว และทำความดีนั้นมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น การได้รับให้ถ่ายทอดจากอาจารย์ผู้สร้างยันต์หรือผู้อื่น สอดคล้องคำให้สัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้จากการสังเกตที่อาจารย์แต่ละท่านจะให้แนวทางปฏิบัติหรือคำสอนแก่ผู้ที่ศรัทธา เช่น ให้รักษาศีล ถวายทาน สวดมนต์ ไหว้พระ ตักบาตร ตลอดจนข้อห้ามเกี่ยวกับการใช้ยันต์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศีลห้าและศีลกรรมบถสิบ เช่น ห้ามยุ่งเกี่ยวกับภรรยาผู้อื่น ห้ามด่าพ่อแม่ของตน และผู้อื่น เป็นต้น การศึกษาเพิ่มเติมจากตัวบุคคลหรือสื่อที่เกี่ยวข้อง การเข้าใจหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา และการนำยันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์ไปใช้จนเข้าใจด้วยตนเองจากสมาธิ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการสร้างยันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการลงยันต์ เช่น การเขียนอักขระยันต์ การลากเส้นยันต์ และคาถาเสกยันต์ที่โบราณจารย์ใช้เป็นอุบายฝึกสมาธิให้จิตใจสงบ บริสุทธิ์ และสาระสำคัญของสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งให้ผู้ศรัทธาละความชั่ว ทำความดี และพัฒนาจิตให้่องใสบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องช่วยกันถ่ายทอดให้ถูกต้อง เพื่อรักษาภูมิปัญญาของโบราณจารย์ที่ได้รังสรรค์ไว้ให้คงอยู่ต่อไป

๒. ประเด็นเรื่องการใช้ยันต์และสิ่งที่เกี่ยวข้องยันต์ที่มีลักษณะสวนทางกัน กล่าวคือคนส่วนใหญ่จะใช้ยันต์

เพื่อให้เกิดอานุภาพตามที่ต้องการซึ่งเป็นเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ แต่ในทางกลับกันคนส่วนหนึ่งจะใช้ยันต์เพื่อเตือนสติให้ระลึกถึงพระรัตนตรัย ละความชั่ว ทำความดี และระบุว่า การใช้ยันต์มีผลทำให้ตนได้ไหว้พระ สวดมนต์ รักษาศีล และถวายทานมากขึ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ในข้อแรก เรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงการผสมผสานของความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติต่อเรื่องยันต์ของผู้ที่ศรัทธา เนื่องจากจะมีคนบางส่วนที่ใช้ยันต์ทั้งสองด้านคือ ใช้เพื่อพัฒนาชีวิตตนตามหลักพุทธศาสนา เช่น เตือนสติ ให้ละเว้นความชั่ว ทำความดี รักษาศีล ถวายทาน เป็นต้น และใช้เพื่อป้องกันหรือส่งเสริมชีวิตในด้านต่างๆ ตามเป้าหมายของไสยศาสตร์ที่มุ่งไปที่ความศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิ์อำนาจเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของความเชื่อเรื่องยันต์ที่ต่อคนในปัจจุบันทั้งเชิงความเชื่อด้านไสยศาสตร์และแนวทางปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องให้ความรู้และแนวทางปฏิบัติให้ถูกต้องตามเป้าหมายสำคัญของการสร้างยันต์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์แก่ผู้ศรัทธาต่อไป

จากประเด็นที่อภิปรายทั้ง ๒ ข้อนั้นได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความเข้าใจ ความเชื่อ การใช้ยันต์และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับยันต์ซึ่งมีสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กันคือ ความรู้เรื่องยันต์ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลอื่นในเชิงไสยศาสตร์ที่สื่อให้เห็นถึงอานุภาพของยันต์ด้านต่าง ๆ มากกว่าที่จะสื่อความหมายและสาระสำคัญอย่างตรงไปตรงมานั้นได้ส่งผลให้เกิดความเชื่อ ความเข้าใจ และการใช้ยันต์ไปตามความเชื่อและความเข้าใจ โดยเฉพาะในปัจจุบันได้มีการโฆษณาชวนเชื่อเรื่องความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ และฤทธิ์อำนาจของยันต์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องด้วยยันต์เกินความจริง ส่งผลให้ยันต์และสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์กลายเป็นไสยศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้ศรัทธา ซึ่งทำให้ความหมายและสาระสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่

โบราณจารย์ได้สื่อผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ ถูกความเชื่อเชิงไสยศาสตร์ปิดไว้ นับวันยิ่งทำให้ความหมายและสาระสำคัญเหล่านั้นเลือนหายไปอย่างน่าเสียดาย ทั้งนี้เป็นเพราะคนส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะศึกษาความหมายและสาระสำคัญของสัญลักษณ์เหล่านั้น

ผู้ที่ศรัทธาในยันต์ไทยควรศึกษา ทำความเข้าใจสัญลักษณ์ที่ปรากฏในยันต์ไทยให้รู้ความหมายและสาระสำคัญ มิใช่ใช้ศรัทธาเพียงอย่างเดียว เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ตรงกับ ความหมายและสาระสำคัญทางพุทธศาสนาที่โบราณจารย์ได้วางไว้ และผู้ที่สร้างและสืบทอดยันต์ควรให้ความรู้เรื่องนี้แก่ผู้ศรัทธา แทนความเชื่อและการยึดติดในวัตถุในเชิงความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้ศรัทธาไม่เข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธรศาสนา และอาจเป็น

ปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่ความเสื่อมสูญของพระพุทธรศาสนาที่เป็นลัทธิธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษายันต์ในทุกภาคของประเทศไทยเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงกว้างมากขึ้น หรือศึกษาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างยันต์ไทยกับยันต์ของประเทศอื่นๆ เช่น ลาว กัมพูชา พม่า และจีน เป็นต้นว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร นอกจากนี้ ยังควรศึกษายันต์ที่ปรากฏอยู่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ผ้ายันต์ เป็นต้น เพื่อทราบรายละเอียดและสาระสำคัญเกี่ยวกับยันต์ที่ปรากฏอยู่ในผ้ายันต์แต่ละผืนหรือแต่ละสำนักว่าเป็นอย่างไร สอดคล้อง หรือแตกต่างกันอย่างไรด้วย

บรรณานุกรม

- เทพย์ สาริกบุตร. ๒๕๓๘. **ประชุมมหายันต์ ๑๐๘**. กรุงเทพมหานคร: เสริมวิทยบรรณาคาร./THep Sarikabutra. 1995. **Prachummahayanta**. Bangkok: Sermwitbannakhan.
- พระครูวินัยธร (หลุย ธมฺมธโร) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิชาติ เกิดแก้ว เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ วัดราชโยธา (วัดลาดบัวขาว) เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๔, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓./Prakru Vinaiton (Louis Dhammataro), in an interview with Teerachot Kerdkaew, at Wat Ratchayotha (Wat Ladbuakhaw) Khet Sapansung, Bangkok. On 4, 28 October, 2010.
- พระครูสิริธรรมรัต (หล้า สิริธมฺโม) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิชาติ เกิดแก้ว เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ วัดสามัคคีธรรม ลาดพร้าว ๖๒ เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓./Prakru Siridhammarat (Lam Siridhammo), in an interview with Teerachot Kerdkaew, at Wat Samakkhidhamma, Latphraw 62, Wangthonglang, Bangkok. On 30 October, 2010.
- พระประสิทธิ์สุตคุณ (ฉลอง สุภาจาโร) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิชาติ เกิดแก้ว เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ วัดสุทัศนเทพวราราม วรมหาวิหาร เขตพระนคร เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๓./Pra Prasitthisutakun (Chalong Supachalro), in an interview with Teerachot Kerdkaew, at Wat Suthatthepvararamworamahawihan, Pranakhon, Bangkok. On 27 October, 2010.
- พระมหามนตรี วุลโล (ป้อมสุข). ๒๕๔๒. **อิทธิพลของวัตถุมงคลที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ พ.ม. (พระพุทธศาสนา) กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย./Pramaha Montree Vallabho (Pomsuk). 1999. **The Influence of Amulets toward Thai Society**. M.A. Thesis in Buddhist Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- พระราชพัฒนโสภณ (วินัย ญาณวิโร) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, อธิชาติ เกิดแก้ว เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ วัดทุ่งเศรษฐี แขวงดอกไม้ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๓./Pra Ratphathanasopon (Winai Yanawiro), in an interview with Teerachot Kerdkaew, at Wat Thungsetti, Khwang Dokmai, Khet Prawet, Bangkok. On 3 October, 2010.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย./Mahachulalongkornraja-vidyalaya University. 1996. **Thai Tipitaka**. Bangkok Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๒๖. **ธัมมปทฎกถา ฉฏฐุ ภาค**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย./Mahamakut Buddhist University. 1983. **Dhammapathatthakatha Vol. 6**. Bangkok: Mahamakut Buddhist University Press.

เม้ง ขุนแผน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ธีรโชติ เกิดแก้ว เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่หมู่บ้านรินทร์ทอง แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๓./Meng Khunphaen, in an interview with Teerachot Kerdkaew, at Rinthong
Minburi Bangkok. On 19 October, 2010.

รอบทิศ ไวยสุศรี. ๒๕๕๑. **การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม**. วิทยานิพนธ์ พธ.ด.
(พระพุทธศาสนา) กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย./Robtis
Waiasusri. 2008. **An Alytical Study of Buddhist Amulets at a Skillful Means for Dhamma
Practice**. Ph.D. Thesis in Buddhist Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya
University.

เสรี อาจสาคร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์. ธีรโชติ เกิดแก้ว เป็นผู้สัมภาษณ์. ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๓./Seri Atsakon, in an interview with Teerachot Kerdkaew,
at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Bangkok. On 2 October, 2010.

อุระคินทร์ วิริยะบูรณะ. ม.ป.ป.. **คัมภีร์ยันต์ ๑๐๘ ฉบับพิศดาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ลูกส.ธรรมภักดี./Urakin
Viriyaburana. n.d.. **Kampeeyanta 108 Chababphitsadan**. Bangkok: Luksoe. Thammaphakdi.

_____. ม.ป.ป. **เพชรยันต์ มหายันต์ ๑๐๘**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ลูกส.ธรรมภักดี./_____. n.d.. **Phetcharat
Mahayanta 108**. Bangkok: Luksoe-.Thammaphakdi.